

Onko lähetystyö kriisissä?

Teologisen instituutin syyskausi avattiin melko räväkästi. Avajaisluento järjestettiin ns. akateemisenä väittelynä. Mukaan oli kutsuttu tohtori Pirkko Lehtiö ja rovasti Tuula Sääksi, joiden kirja *Kun jää sulaa* on haastanut kokonaan perinteisen lähetysnäemyksen. Tekijät alustivat kirjansa pohjalta, ja Lähetisyhdistys Kylväjän lähetysjohtaja Pekka Mäkipää toimi opponenttina tuoden esille kritiikkiä kirjan näkymistä.

Pamfletinomainen kirja pyrki itsekin keskustelun herättämiseen. Kirjan päätössanoissa tekijät toteavat muun muassa haastavasti: ”Teologinen ajattelu on ollut länsimaisen miehen teologiaa, jossa analysoidaan ja systematisoidaan, mitataan ja punnitaan. Siksi kuvitellaan, että Jumalan valtakunnassa on vain länsimaista ajattelua – miesten ajattelua”. Tämän rinnalle tekijät haluavat tuoda railakkaasti kirjoitetun feministisen näkökulman.

Ei enää kristinuskoon kääntymistä

Lehtiö alusti pitkään kirjan pääaiheista. Hän nosti esille ensinnäkin kirjan sisällöllisen teeman, jonka mukaan ”käännättävän” lähetystyön aika on ohi. Lähetystyö on hänen mukaansa liikaa painottunut toiseen uskonkappaleeseen. Sen tilalle tulee nostaa koko ihmisen kohtaaminen ja ihmisten elämäntilanteen huomioiminen. Jos ihmisellä on nälkä, on väärin julistaa hänelle evankeliumia ja jättää hänet nälkäiseksi. Lehtiö syytti herätysliikepohjalta toteutetun, käännättävän lähetystyön vääristävän lähetystyön kuvaa ja tekevän työtä virheellisesti.

Keskustelussa ei tosin käynyt aivan selväksi, miten pitkälle tekijät ovat valmiita menemään tällä tavoin ymmärretyissä

kontekstualisoinnissa. Kirjassa he etenkin sitaattien avulla erääseen lehteen viitaten kirjoittavat, että kaikissa maissa on uskontoja ja uskovia, ja siksi lähetystyön tehtävänä ei ole tuoda ”parempaa” uskontoa kenellekään. ”Aasian ihmiset ovat uskovia, lehti jatkaa. Kaikki suuret uskonnot – hinduismi, buddhismi, kristinusko, juutalaisuus, islam – elävät ja vaikuttavat Aasiassa. Ne lainaavat toisiltaan käytäntöjä ja uskomuksia.” Siksi kristillisen lähetystyön tehtävänä ei ole enää käännättää ketään. ”Kristillisen kirkon istuttaminen ei ole enää hyväksyttävää tai toivottavaa.” (s. 131). Tilalle tulee keskustelu: ”Kristityt voivat antaa oman panostuksensa pyrkimällä rikastuttamaan kaikkien ihmisten tasa-arvoisuutta ja ihmisarvoa.”

Toisena teemanaan Lehtiö nosti esille lähetysjärjestöjen aseman Suomessa. Hän totesi avoimesti kannattavansa näkemystä, että lähetysjärjestöjä on liikaa. Lähetys tulisi hänen mukaansa toteuttaa kirkon lähetystyönä. Mikäli järjestöjä jäisi kentälle, niiden tulisi kuitenkin toimia yhden johdon ja yhden näkemyksen mukaisesti. Nykyinen järjestelmä turmelee hänen mukaansa lähetystyön kokonaisuuden, tekee siitä kilpailutilanteen ja haittaa kohdemaiden toimintaa. Järjestöjen toteuttama lähetystyö tulisi siis nyky muodossaan purkaa ja muuttaa kirkon lähetykseksi.

Uuden näkemyksen taustoja

Kansainvälistä lähetysteologista keskustelua tunteville Lehtiön ajatukset eivät ole uusia. Luterilainen lähetysteologia on ollut näillä linjoilla jo kahden vuosikymmenen ajan. Luterilaisen maailmanliiton asiakirja *Together in God's Mission* (1988) sisältää samat lähetystyötä koskevat periaatteet. Niitä

toistelelee lisäksi maailmanliiton uudempi asiakirja *Lähetys kontekstissa* (2005).

Maailmanliiton ensimmäisen asiakirjan mukaan perinteinen lähetystyön malli tulee muuttua. Lähetys on kyllä todistusta evankeliumista, mutta se ei toteudu kääntämällä eikä Kristusta julistamalla. Sen sijaan ensimmäinen uskonkappale tulee nostaa esille ja ihmiset tulee kohdata heidän elämäntilanteissaan.

Evankelioimisen tilalle tulee "voimaannuttaminen" (empowering), jota myös Lehtiö ja Sääksi kannattavat (ks. HeSa 22.6.07). Voimaannuttaminen tarkoittaa köyhien, heikkojen, alistettujen ja sorrettujen vapauttamista ihmisarvoiseen elämään. Tämä "vapautuksen teologiana" (Liberation Theology) tunnettu teologian suunta on ollut Maailmanliiton lähetysteologian ohjelmana jo 20 vuotta. Asiakirjan mukaan evankeliointi merkitsee "taistelua orjuuttavia ja ihmisarvoa rikkovia voimia vastaan". Tavoitteena on tuoda sorretuille ihmisille poliittinen vapaus, ja evankeliumin pää-

määränä on demokraattinen, tasapuolinen yhteiskunta.

Teologia muuttuu

Teologisesti tämän käsityksen kannattajat vaativat regimenttiopin syrjäyttämistä. Maallisia asioita ei tule erottaa hengellisestä lain ja evankeliumin julistamisesta, niin kuin luterilaisuudessa on aiemmin uskottu. Jumalan ei uskota pitävän ihmiskuntaa ruodussa poliisin ja oikeuslaitoksen, eli maallisen esivallan avulla. Siksi lähetystyökään ei voi heille enää olla syntisen vapauttamista ristin sanomalla, koska tämän opin ei ajatella todellisesti vapauttavan ketään. Sen sijaan lähetystyöntekijöiden (vaikka tätä nimitystä ei enää haluta käyttää) tulee toteuttaa Jumalan maallisen hallinnan tehtävää "poliittisesti" kaikkialla, missä ihmiset kärsivät. Sitä toteuttaa "voimaannuttaminen", jonka avulla lähetystyö ottaa maailmanpoliisin roolin.

Tämän näkemyksen ongelma ei ole sii-

Kevätlukukauden avajaisten lähetystyötä koskevassa keskustelussa olivat mukana rovasti Tuula Sääksi, teologian tohtori Pirkko Lehtiö ja Kylväjän lähetysjohtaja Pekka Mäkipää. Kuva: Tomas Garaisi

Lukukausien avajaisten yhteydessä järjestetään myös kahvitarjoilu. Kuva: Tomas Garaisi

nä, etteikö monissa maissa epäilemättä olisi suuria sosiaalisia epäkohtia, jotka kaipaaisivat korjaamista. Ongelma on teologinen: seurakunnan ja kunnan roolit menevät sekaisin. Luterilaisen käsityksen mukaan kaikki ihmiset, uskovat ja ei-uskovat toteuttavat maallisen esivallan puitteissa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta niin kuin osaavat ja pystyvät. Voimaannuttamisen ohjelma merkitsee osallistumista maiden sisäpolitiikkaan, kannan ottamista maan puoluejärjestelmään ja jonkin yhteiskuntafilosofisen suunnan ajamista muiden kustannuksella. Tämä ei koskaan ole koko maan tai kaikkien ihmisten huomioimista.

Lähetystyö veitsen terällä

Teologinen ongelma osoittautuu vielä tätä vaikeammaksi. Sosiaalisten epäkohtien poistaminen ei koskaan synnytä seurakuntaa. Kuten eräs opiskelija asian keskustelun aikana muotoili – tosin vastausta saamatta – Lehtiölle ja Sääksille: mitä auttaa ihmis-

ten pelkkä sosiaalinen auttaminen, jos he yhteiskunnallisen vapauden löydettyään kuitenkin kuolemansa jälkeen joutuvat kadotukseen?

Lähetysten avainkohta ja motivaatio mitataan sillä, uskotaanko kadotukseen ja pelastukseen. Voimaannuttamisen teologia ei enää näitä tunne. Perinteinen kristinusko ja lähetystyö ovat vapautuksen teologian mukaan toimineet ihmiskunnan alistajina juuri siihen tapaan, kuin Nietzsche aikanaan väitti.

Tässä tilanteessa tarvitaan seurakuntalaisten tarkkanäköisyyttä ja tiedostavaa asennetta. Nyt keskustellaan todella lähetystyön jatkumisesta tai sen lakkauttamisesta. Jos kirkkokansa haluaa Kristuksen vapauttavan evankeliumin eteenpäin viemisen jatkuvan, kirkon ylärakenne ei voi heitä estää. Mutta tämä ei enää ole itsensäselvyys.

Timo Eskola